

บทที่ 4

สภาพทั่วไปของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่

4.1 ลักษณะและสภาพทั่วไปของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่

จังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดหนึ่งทางภาคเหนือที่มีชื่อเสียงด้านการท่องเที่ยวมาช้านานซึ่งเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวตั้งแต่มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวจากรัฐบาลอย่างจริงจังในการที่ทำให้เป็นเมืองหลักในการพัฒนาการท่องเที่ยวตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 และมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง ด้วยศักยภาพและปัจจัยสนับสนุนที่จังหวัดมีอยู่ จึงทำให้เหมาะสมที่เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวในภาคเหนือ กล่าวคือมีศักยภาพ 4 ด้านด้วยกัน คือ ด้านที่ 1 ภูมิประเทศที่มีลักษณะเป็นเทือกเขา ป่าไม้ สลับที่ราบลุ่มหุบเขา มีแม่น้ำ น้ำตก จึงได้ภูมิทัศน์ที่สวยงาม และภูมิอากาศที่เย็นสบาย ด้านที่ 2 เป็นเมืองที่มีประวัติศาสตร์ที่รุ่งเรืองยาวนานกว่า 700 ปี ศูนย์กลางของอาณาจักรล้านนาโบราณ ทำให้มีโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศาสนสถานที่สวยงาม รวมทั้งวัฒนธรรม วิถีชีวิตแบบพื้นบ้านที่เป็นเอกลักษณ์ ด้านที่ 3 มีความได้เปรียบของสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน เนื่องจากการเป็นศูนย์กลางทางคมนาคม ทางบก ทางอากาศ และรถไฟ ด้านที่ 4 ศูนย์กลางด้านเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้านและจีนตอนใต้ และปัจจัยสนับสนุนดังกล่าวคือ สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยว เช่น โรงแรม ภัตตาคาร สินค้าที่ระลึก บริษัทนำเที่ยว ซึ่งศักยภาพและปัจจัยสนับสนุนเหล่านี้จังหวัดเชียงใหม่เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวในลำดับต้นๆ ของประเทศ จากรายงานของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ปี พ.ศ.2545 จังหวัดเชียงใหม่มีผู้มาเยี่ยมชมประมาณ 3,452,878 คน และใน ปี.พ.ศ.2546 ประมาณ 3,460,886 คน มีอัตราเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.23 การเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวทำให้รายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นด้วย ในปี พ.ศ.2545 มีรายได้จากการท่องเที่ยวประมาณ 37,514 ล้านบาท ในช่วง 7 ปี ที่ผ่านมารายได้จากการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่เพิ่มขึ้นทุกปี ซึ่งในช่วงวิกฤติเศรษฐกิจปี พ.ศ.2542 มีรายได้เพิ่มสูงสุดร้อยละ 47.12 จากปี พ.ศ.2541 เป็นที่รู้กันว่าในช่วงวิกฤติเศรษฐกิจมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างมากเพื่อดึงเงินตราจากต่างประเทศเข้ามา ก็ได้ผลถึงแม้ว่ารายได้จากปี พ.ศ.2545 มีอัตราที่ลดลงร้อยละ 0.57 จากปี พ.ศ.2544 แต่มีรายได้เพิ่มขึ้นในปี พ.ศ.2546 ร้อยละ 2.07 อย่างไรก็ตามรายได้จากการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่ยังคงเป็นส่วนสำคัญในผลิตภัณฑ์เบื้องต้นของจังหวัด

(Gross Provincial Product: GPP) ดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 ผลผลิตภัณ์ที่เบื้องต้นของจังหวัดเชียงใหม่และรายได้จากการท่องเที่ยว
ปี พ.ศ.2540 – 2546

รายการ	2540	2541	2542	2543	2544	2545	2546
สาขาเกษตร (ล้านบาท)	9,845	10,462	9,569	8,287	7,929	15,851	14,939
ร้อยละของ GPP	(12.32)	(13.34)	(12.42)	(11.31)	(10.28)	(17.83)	(15.87)
สาขาที่ไม่ใช่เกษตร (ล้านบาท)	58,611	57,793	56,610	57,726	61,724	63,517	69,663
ร้อยละของ GPP	(73.37)	(73.70)	(73.54)	(78.79)	(80.05)	(71.45)	(74.02)
สาขาอุตสาหกรรม (ล้านบาท)	11,435	10,165	10,811	7,255	7,457	9,525	9,516
ร้อยละของ GPP	(14.31)	(12.96)	(14.04)	(9.90)	(9.67)	(10.72)	(10.11)
GPP (ล้านบาท)	79,891	78,420	76,990	73,268	77,110	88,893	94,118
ร้อยละ	(100.00)	(100.00)	(100.00)	(100.00)	(100.00)	(100.00)	(100)
รายได้จากการท่องเที่ยว (ล้านบาท)	21,338	23,141	34,045	35,605	37,729	37,514	38,291
รายได้จากการท่องเที่ยว ต่อ GPP	26.71	29.51	44.22	48.60	48.93	42.20	40.68

ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2546)

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2546

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บได้จากการคำนวณ

การศึกษาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า GPP ในปี พ.ศ.254 เท่ากับ 88,893 ล้านบาท คำนวณออกมาเป็นมูลค่าเพิ่มเท่ากับ 12,009 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 14 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมระดับจังหวัด (มีงสรรพ์ ขาวสะอาดและคณะ, 2545) การท่องเที่ยวยังคงเป็นรายได้หลักของจังหวัดเชียงใหม่ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2531 เป็นต้นมาจนกระทั่งปัจจุบัน เมื่อเปรียบเทียบกับ GPP สาขาเกษตรซึ่งเป็นอาชีพหลักของประชาชนแล้วมีสัดส่วนต่อ GPP ที่สูงกว่ามาก และสูงกว่าสาขาอุตสาหกรรมอีกด้วย ในปี พ.ศ.2546 คิดเป็นร้อยละ 256 ของสาขาเกษตรหรือประมาณ 2.5 เท่า และในช่วงปี พ.ศ.2540 – 2544 เป็นช่วงวิกฤติเศรษฐกิจต่อเนื่อง สาขาเกษตรมีมูลค่าที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง ตรงข้ามกับรายได้จากการท่องเที่ยวมีการขยายตัวที่สูงขึ้น ในส่วนสาขาอุตสาหกรรมสัดส่วนต่อ GPP มีค่าใกล้เคียงกับสาขาเกษตร ปี พ.ศ.2546 รายได้จากการท่องเที่ยวคิดเป็นร้อยละ 402 ของสาขาอุตสาหกรรม หรือคิดเป็น 4 เท่า จากการที่รายได้จากการท่องเที่ยวมีสัดส่วนที่สูงใน GPP เสมือนว่าการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่จะเป็นกิจกรรมหลักควบคู่ไปกับการพัฒนาด้านการเกษตรและอุตสาหกรรมไปแล้ว

4.2 โครงสร้างอุปสงค์ของผู้มาเยือนชาวไทยและชาวต่างประเทศในจังหวัดเชียงใหม่

4.2.1 จำนวนผู้มาเยือนและรายได้จากการท่องเที่ยว

นับจากปีที่มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ ได้มีนักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเนื่องจากปัจจุบันมีเหตุให้ลดลงบ้างในบางปี เนื่องจากปัจจัยภาย

นอกด้านเศรษฐกิจหรือสังคมของโลก เช่น ในปี พ.ศ.2533 – 2534 มีนักท่องเที่ยวลดลงเป็นครั้งแรก ในช่วงหลายปีจากปี พ.ศ.2520 เป็นต้นมา เนื่องจากเกิดภาวะสงครามอ่าวเปอร์เซีย หรือเหตุการณ์ที่มีการระบาดของโรคซาร์ส เมื่อไม่นานมานี้ แต่อย่างไรก็ตามเมื่อโลกกลับสู่ภาวะปกตินักท่องเที่ยวก็เดินทางมาเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่เช่นเดิมถึงแม้ว่าในปี พ.ศ.2541 – 2542 เกิดวิกฤติเศรษฐกิจภายในประเทศแต่รัฐก็ได้มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวภายใต้ชื่อ Amazing Thailand ก็สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 5 และร้อยละ 16 ในปี พ.ศ.2541 และ 2542 ตามลำดับ ในระยะต่อมาเมื่อมีการฟื้นฟูเศรษฐกิจจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยลดลงอยู่บ้างเนื่องด้วยยังไม่มั่นใจในภาวะเศรษฐกิจที่ยังไม่มั่นคง แต่ส่วนของนักท่องเที่ยวต่างประเทศกลับเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะปี พ.ศ.2544 ที่มีการเดินทางมาเพิ่มร้อยละ 13.8 จากปี พ.ศ.2543 และเพิ่มเล็กน้อยร้อยละ 4.4 และในปี พ.ศ.2546 ซึ่งผู้มาเยี่ยมเยือนจังหวัดเชียงใหม่ประมาณ 3.4 ล้านคน เป็นชาวไทยประมาณ 1.9 ล้านคน และชาวต่างประเทศ 1.5 ล้านคน ดังตารางที่ 4.2 ซึ่งอัตราการเติบโตของจำนวนผู้มาเยี่ยมเยือนเฉลี่ยระยะ 7 ปีที่ผ่านมาเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.62

ตารางที่ 4.2 จำนวนผู้มาเยือน จำนวนนักท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจังหวัดเชียงใหม่ในช่วงปี พ.ศ.2540 – 2546

ปี	รวมผู้เยี่ยมเยือน (คน)	ผู้เยี่ยมเยือน (คน)		นักท่องเที่ยว (คน)		นักท่องเที่ยว (คน)	
		ไทย	ต.ป.ท.	ไทย	ต.ป.ท.	ไทย	ต.ป.ท.
2540	3,052,118 (+0.33)	1,978,682 (-4.22)	1,073,436 (+9.95)	1,730,789 (-4.55)	1,040,198 (+10.11)	247,893 (-1.85)	33,238 (+5.35)
2541	3,194,808 (+4.68)	2,067,077 (+4.47)	1,127,731 (+5.06)	1,807,477 (+4.43)	1,092,614 (+5.04)	259,600 (+4.72)	35,117 (+5.65)
2542	3,319,692 (+3.91)	2,012,735 (-2.63)	1,306,957 (+15.89)	1,802,264 (-0.29)	1,263,761 (+15.66)	210,471 (-18.92)	43,196 (+23.01)
2543	3,361,764 (+1.27)	2,001,757 (-0.55)	1,360,007 (+4.06)	1,773,621 (-1.59)	1,311,856 (+3.81)	228,136 (+8.39)	48,151 (+11.47)
2544	3,452,878 (+2.71)	1,907,511 (-4.71)	1,545,367 (+13.63)	1,683,600 (-5.08)	1,492,261 (+13.75)	223,911 (-1.85)	53,106 (+10.29)
2545	3,460,886 (+0.23)	1,852,108 (-2.91)	1,628,718 (+5.39)	1,639,473 (-2.62)	1,558,317 (+4.43)	212,695 (-5.01)	50,401 (-5.09)
2546	3,399,906 (-1.76)	1,922,059 (+3.77)	1,477,874 (-8.14)	1,714,843 (+4.60)	1,431,351 (-8.15)	207,216 (-2.58)	46,496 (-7.75)

ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2546) หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บเป็นอัตราการเปลี่ยนแปลง

ผู้เยี่ยมชมเยือนจังหวัดเชียงใหม่เมื่อแยกตามประเภทของการเดินทาง พบว่าในปี พ.ศ.2546 มีการเดินทางประมาณ 2,588,223 คน และผ่านบริษัทนำเที่ยวประมาณ 811,683 คน ซึ่งทั้งการเดินทางมาเองและผ่านบริษัทนำเที่ยวมีอัตราที่ลดลงจากปี พ.ศ.2545 ร้อยละ 4.90 และ 9.78 ตามลำดับ ปี พ.ศ.2545 ผู้เยี่ยมชมเยือนเดินทางมาเองประมาณ 2,721,503 คน และผ่านบริษัทนำเที่ยวประมาณ 739,383 คน ซึ่งผู้เยี่ยมชมเยือนชาวไทยจะนิยมที่จะเดินทางมาเองและผู้เยี่ยมชมเยือนชาวต่างประเทศจะนิยมมาโดยผ่านบริษัทนำเที่ยวโดยคิดเป็นร้อยละ 29.95 ของผู้เยี่ยมชมเยือนชาวต่างประเทศทั้งหมด ส่วนผู้เยี่ยมชมเยือนชาวไทยมาโดยผ่านบริษัทนำเที่ยวร้อยละ 13.91 และในปี พ.ศ.2546 การเดินทางโดยผ่านบริษัทนำเที่ยวของผู้เยี่ยมชมเยือนชาวต่างประเทศเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 39.07 ในขณะที่ผู้เยี่ยมชมเยือนชาวไทยยังคงเดินทางผ่านบริษัทนำเที่ยวในร้อยละที่ใกล้เคียงกับปี พ.ศ.2545 คือประมาณร้อยละ 12

ตารางที่ 4.3 จำนวนผู้มาเยือนจังหวัดเชียงใหม่จำแนกตามลักษณะการเดินทาง พ.ศ.2545 และ พ.ศ.2546

รายการ	เดินทางมาเอง				ผ่านบริษัทนำเที่ยว			
	2545		2546		2545		2546	
	ไทย	ต.ป.ท.	ไทย	ต.ป.ท.	ไทย	ต.ป.ท.	ไทย	ต.ป.ท.
ประเภท								
ผู้เยี่ยมชมเยือน	1,594,549	1,126,954	1,687,776	900,447	257,619	481,764	234,283	577,400
นักท่องเที่ยว	1,461,224	1,105,931	1,561,211	886,977	178,249	452,386	153,632	544,374
นักทัศนจร	133,325	21,023	126,565	13,470	79,370	29,378	80,651	33,026
พาหนะ								
เครื่องบิน	194,288	291,151	195,756	237,149	37,961	190,970	31,414	212,412
รถไฟ	417,591	439,342	444,128	348,091	29,927	98,903	25,789	132,950
รถประจำทาง	416,448	361,050	449,226	287,972	0	0	0	0
รถส่วนตัว	561,205	35,142	593,219	27,026	189,731	191,891	177,080	232,038
อื่นๆ	5,017	269	5,447	209	0	0	0	0

ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2546)

ผู้มาเยี่ยมชมเยือนจังหวัดเชียงใหม่ ที่เป็นชาวไทยที่เดินทางมาเองส่วนใหญ่นิยมใช้รถส่วนตัวในการเดินทาง ส่วนผู้เยี่ยมชมเยือนชาวต่างประเทศนิยมการเดินทางโดยรถไฟ ในการเดินทางผ่านบริษัทนำเที่ยวทั้งผู้เยี่ยมชมเยือนชาวไทยและต่างประเทศนิยมใช้รถส่วนตัวของบริษัทนำเที่ยว ดังตารางที่ 4.3

เมื่อพิจารณาจำนวนนักท่องเที่ยวจำแนกตามที่พัก พบว่า นักท่องเที่ยวทั้งหมดจะพักในโรงแรมมีอัตราที่เพิ่มขึ้นเล็กน้อยจากร้อยละ 59.7 เป็นร้อยละ 62.4 ในปี พ.ศ.2546 ซึ่งนักท่องเที่ยวชาวไทยมีการเข้าพักในโรงแรมเพิ่มขึ้นร้อยละ 7.43 และเข้าพักในเกสต์เฮาส์เพิ่มขึ้นในอัตราที่สูงประมาณ 4 เท่า ทำให้การเข้าพักบ้านญาติบ้านเพื่อน พักในอุทยาน บังกะโล รีสอร์ท และบ้านพักรับรองฯ ลดลงตามลำดับ ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมีการเข้าพักในโรงแรมที่มากที่สุดประมาณร้อยละ 68 และพักในเกสต์เฮาส์รองลงมา ซึ่งการเข้าพักในสถานที่ต่างๆ ของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมีแนวโน้มที่ลดลงทั้งหมด ซึ่งในปี พ.ศ.2546 นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเดินทางมาเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ลดลงเช่นกัน ดังตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 จำนวนนักท่องเที่ยวจำแนกตามที่พักของจังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ.2545 และ พ.ศ.2546

สถานที่พัก	พ.ศ.2545			พ.ศ.2546		
	ไทย	ต.ป.ท.	รวม	ไทย	ต.ป.ท.	รวม
โรงแรม	926,610	982,635	1,909,245	995,464 (+7.43)	967,204 (-1.57)	1,962,668 (+2.80)
เกสต์เฮาส์	11,966	401,685	413,651	60,464 (+405.30)	341,608 (-14.96)	402,072 (-2.80)
บังกะโล/รีสอร์ท	40,318	37,350	77,668	33,336 (-17.32)	29,840 (-20.11)	63,176 (-18.66)
บ้านญาติ/บ้านเพื่อน	604,063	113,730	717,793	576,916 (-4.49)	78,431 (-31.04)	655,347 (-8.70)
ที่พักอุทยาน	46,652	17,675	64,327	40,918 (-12.29)	12,659 (-28.38)	53,577 (-16.71)
บ้านพักรับรองฯ	9,864	5,242	15,106	7,745 (-21.48)	1,659 (-68.35)	9,354 (-38.04)
รวม	1,639,473	1,558,317	3,197,790	1,714,843	1,431,351	3,146,194

ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2546)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บคืออัตราการเปลี่ยนแปลงเป็นร้อยละ

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่มีการขยายตัวอย่างค่อยเป็นค่อยไปจำนวนผู้มาเยี่ยมเยือนเพิ่มขึ้นเฉลี่ยในรอบ 7 ปีที่ผ่านมาประมาณร้อยละ 1.62 จำนวนห้องพักของโรงแรมไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากนักเนื่องจากยังคงรองรับผู้มาเยี่ยมเยือนได้เป็นอย่างดี อัตราการเข้าพักเฉลี่ยในรอบ 7 ปี ประมาณร้อยละ 40.3 ระยะเวลาพำนักเฉลี่ย 7 ปี เท่ากับ 3.81 วัน ซึ่งทั้งชาวไทยและต่าง

ประเทศมีระยะเวลาที่มาพักไม่แตกต่างกันประมาณ 3 – 4 วัน ดังตารางที่ 4.5 แต่ค่าใช้จ่ายต่อวันต่อคนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศจะใช้จ่ายมากกว่านักท่องเที่ยวชาวไทย นักท่องเที่ยวชาวไทยใช้จ่ายประมาณ 2,500 บาทต่อวันต่อคน นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศประมาณ 3,000 บาทต่อวันต่อคน เมื่อพิจารณาจากจำนวนนักท่องเที่ยวพบว่านักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ.2540 - 2545 และมีจำนวนลดลงในปี พ.ศ.2546 เนื่องจากนักท่องเที่ยวต่างประเทศมีจำนวนลดลง ส่วนรายได้จากนักท่องเที่ยวในปี พ.ศ.2546 เพิ่มขึ้น ซึ่งจากการเพิ่มขึ้นของค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศและระยะเวลาพำนักของชาวไทยที่เพิ่มขึ้นทำให้รายได้จากนักท่องเที่ยวชาวไทยเพิ่มขึ้นในอัตราที่สูง ในขณะที่รายได้จากนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศลดลงเนื่องจากจำนวนนักท่องเที่ยวที่ลดลงอย่างไรก็ตามเม็ดเงินจากนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศยังสูงกว่านักท่องเที่ยวชาวไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ.2543 เป็นต้นมา ดังตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.5 ข้อมูลด้านโรงแรมและอัตราการเข้าพักของนักท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ.2540 – 2546

ปี	2540	2541	2542	2543	2544	2545	2546
จำนวนโรงแรม (แห่ง)	223	223 (0)	223 (0)	223 (0)	215 (- 3.59)	199 (- 7.44)	195 (- 2.01)
จำนวนห้องพัก (ห้อง)	14,571	143,44 (- 1.56)	14,344 (0)	14,344 (0)	13,615 (- 5.08)	13,466 (- 1.09)	13,625 (+1.18)
อัตราการเข้าพักเฉลี่ยต่อปี (ร้อยละ)	40.73	29.22	39.62	40.24	42.19	44.47	45.63

ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2546)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บอัตราการเติบโต

ตารางที่ 4.6 จำนวนนักท่องเที่ยว ค่าใช้จ่าย ระยะเวลาพำนัก รายได้จากนักท่องเที่ยว และรายได้รวม
จากการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ.2540 – 2546

ปี	2540	2541	2542	2543	2544	2545	2546
จำนวนนักท่องเที่ยว(คน)	2,770,987	2,900,091 (+4.66)	3,066,025 (+5.72)	3,085,477 (+0.63)	3,175,861 (+2.93)	3,197,790 (+0.69)	3,146,194 (-1.61)
ชาวไทย	1,730,789	1,807,477 (+4.43)	1,802,264 (-0.29)	1,773,621 (-1.59)	1,683,600 (-5.08)	1,639,473 (-2.62)	1,714,843 (+4.60)
ชาวต่างประเทศ	1,040,198	1,092,614 (+5.04)	1,263,761 (+15.66)	1,311,856 (+3.81)	1,492,261 (+13.75)	1,558,317 (+4.43)	1,431,351 (-8.15)
ค่าใช้จ่าย(บาท/วัน/คน)	2,333	2,545 (+9.09)	2,599 (+2.12)	2,793 (+7.46)	2,734 (-2.11)	2,833 (+3.62)	2,859 (+0.92)
ชาวไทย	2,261	2,466 (+9.07)	2,387 (-3.20)	2,783 (+16.59)	2,374 (-14.70)	2,483 (+4.59)	2,659 (+7.09)
ชาวต่างประเทศ	2,466	2,690 (+9.08)	2,892 (+7.51)	3,249 (+12.34)	3,180 (-2.12)	3,202 (+0.69)	3,285 (+2.59)
ระยะเวลาพำนัก (วัน)	3.10	2.94 (-5.16)	4.09 (+39.12)	4.27 (+4.40)	4.14 (-3.04)	4.07 (-1.69)	4.08 (+0.25)
ชาวไทย	2.85	2.71 (-4.91)	3.85 (+42.07)	4.16 (+8.05)	4.01 (-3.61)	3.94 (-1.75)	4.06 (+3.05)
ชาวต่างประเทศ	3.52	3.32 (-5.68)	4.43 (+33.43)	4.41 (-0.45)	4.29 (-2.72)	4.21 (-1.86)	4.11 (-2.38)
รายได้จากนักท่องเที่ยว (ล้านบาท)	21,039	22,742 (+8.09)	33,644 (+47.94)	35,116 (+4.38)	37,240 (+6.05)	37,045 (-0.52)	37,832 (+2.12)
ชาวไทย	11,903	12,858 (+8.02)	17,334 (+34.81)	16,508 (-4.77)	16,673 (+1.00)	16,038 (-3.81)	18,509 (+15.41)
ชาวต่างประเทศ	9,136	9,884 (+8.19)	16,310 (+65.01)	18,608 (+14.09)	20,567 (+10.53)	21,007 (+2.14)	19,323 (-8.02)
รายได้ทั้งหมด(ล้านบาท)	21,388	23,141 (+8.20)	34,045 (+47.12)	35,605 (+4.58)	37,729 (+5.97)	37,514 (-0.57)	38,291 (+2.07)

ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2546)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บคืออัตราการเปลี่ยนแปลงเป็นร้อยละ

4.2.2 ลักษณะด้านสังคมและเศรษฐกิจของผู้มาเยือนชาวไทยและชาวต่างประเทศ

ในการศึกษาลักษณะด้านสังคมและเศรษฐกิจของผู้ที่มาเยี่ยมเยือนจังหวัดเชียงใหม่ หากจำแนกตามถิ่นที่อยู่ในปี พ.ศ.2546 พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะมีถิ่นที่อยู่มาจากกรุงเทพมหานคร ส่วนนักทัศนาจร และผู้เยี่ยมเยือนส่วนใหญ่จะมีถิ่นที่อยู่จากภาคเหนือ โดยนักท่องเที่ยว และผู้เยี่ยมเยือนที่มีถิ่นที่อยู่จากภาคตะวันตกมีน้อยที่สุด ส่วนนักทัศนาจรที่มีถิ่นที่อยู่จากภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่สุด ดังตารางที่ 4.7 เมื่อพิจารณาผู้มาเยือนชาวต่างประเทศในปี พ.ศ.2546 จะเห็นว่า นักท่องเที่ยว นักทัศนาจร และผู้เยี่ยมเยือนส่วนใหญ่ มีถิ่นที่อยู่จากประเทศทางยุโรป ส่วนกลุ่มที่มาเยี่ยมเยือนจังหวัดเชียงใหม่มีน้อยที่สุด ไม่ว่าจะเป็นนักท่องเที่ยว นักทัศนาจร และผู้เยี่ยมเยือน คือประเทศทางตะวันออกเฉียงกลาง ดังตารางที่ 4.8

ตารางที่ 4.7 จำนวนผู้มาเยือนชาวไทย จำแนกตามถิ่นที่อยู่ของจังหวัดเชียงใหม่ปี พ.ศ.2546

ถิ่นที่อยู่ของผู้เยี่ยมเยือน	นักท่องเที่ยว		นักทัศนาจร		ผู้เยี่ยมเยือน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. กรุงเทพมหานคร	537,642	31.35	53,051	25.60	590,693	30.73
2. ภาคเหนือ	524,868	60.61	91,891	44.35	616,759	32.09
3. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	179,864	10.49	16,424	7.92	196,288	10.21
4. ภาคกลาง	159,250	9.29	14,545	7.02	173,795	9.04
5. ภาคใต้	117,333	6.84	11,453	5.53	128,786	6.70
6. ภาคตะวันออก	104,403	6.09	9,704	4.68	114,107	5.94
7. ภาคตะวันตก	91,483	5.33	10,148	4.90	101,631	5.29
รวม	1,714,843	100.00	207,216	100.00	1,922,059	100.00

ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2546)

ตารางที่ 4.8 จำนวนผู้มาเยือนชาวต่างประเทศ จำแนกตามถิ่นที่อยู่ของจังหวัดเชียงใหม่
ปี พ.ศ.2546

ถิ่นที่อยู่ของผู้เยี่ยมชมเยือน	นักท่องเที่ยว		นักทัศนาจร		ผู้เยี่ยมชมเยือน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. ยุโรป	673,656	47.06	20,077	43.18	693,733	46.94
2. เอเชีย	326,236	22.79	4,702	10.11	330,938	22.39
3. อเมริกา	175,053	12.23	7,110	15.29	182,163	12.33
4. แอฟริกา	116,550	8.15	8,182	17.60	124,732	8.44
5. โอเชียเนีย	96,850	6.77	4,358	9.37	101,208	6.85
6. ตะวันออกกลาง	43,006	3.00	2,067	4.45	45,073	3.05
รวม	1,431,351	100.00	46,496	100.00	1,477,847	100.00

ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2546)

เมื่อพิจารณาจากการจำแนกตามเพศในปี พ.ศ.2546 พบว่า นักท่องเที่ยว นักทัศนาจร และผู้เยี่ยมชมเยือน ไม่ว่าจะเป็นชาวไทย หรือชาวต่างประเทศ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ซึ่งมีค่าร้อยละใกล้เคียงกัน และมีค่ามากกว่ากลุ่มที่เป็นเพศหญิงเล็กน้อย ดังตารางที่ 4.9 หากพิจารณาโดยจำแนกตามอายุในปี พ.ศ.2546 จะเห็นว่า นักท่องเที่ยว นักทัศนาจร และผู้เยี่ยมชมเยือนส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 25-34 ปี ทั้งที่เป็นชาวไทย และชาวต่างประเทศ ส่วนผู้ที่มาเยี่ยมชมเยือนจังหวัดเชียงใหม่ น้อยที่สุดจะอยู่ในช่วงอายุที่มากกว่า 64 ปี ดังตารางที่ 4.10

ตารางที่ 4.9 ร้อยละของจำนวนผู้มาเยือนจังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามเพศ ปี พ.ศ.2546

เพศ	นักท่องเที่ยว			นักทัศนาจร			ผู้เยี่ยมชมเยือน		
	ไทย	ต.ป.ท.	รวม	ไทย	ต.ป.ท.	รวม	ไทย	ต.ป.ท.	รวม
ชาย	52.35	57.35	54.62	50.17	57.57	51.53	52.12	57.35	54.39
หญิง	47.65	42.65	45.38	49.83	42.43	48.47	47.88	42.65	54.61
รวม	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2546)

All rights reserved

ตารางที่ 4.10 ร้อยละของผู้มาเยือนจังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามอายุ ปี พ.ศ.2546

อายุ (ปี)	นักท่องเที่ยว			นักทัศนาจร			ผู้เยี่ยมเยือน		
	ไทย	ต.ป.ท.	รวม	ไทย	ต.ป.ท.	รวม	ไทย	ต.ป.ท.	รวม
15 – 24	25.59	20.27	23.17	25.89	28.33	26.33	25.62	20.53	23.41
25 – 34	41.50	36.42	39.19	40.69	40.21	40.60	41.41	36.54	39.29
35 – 44	22.62	20.31	21.57	19.18	14.89	18.39	22.25	20.14	21.33
45 – 54	8.84	14.36	11.35	12.56	10.73	12.22	9.24	14.25	11.42
55 – 64	1.24	6.15	3.47	0.69	3.79	1.26	1.18	6.08	3.31
มากกว่า 64	0.21	2.49	1.25	0.99	2.05	1.20	0.30	2.46	1.24
รวม	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2546)

วิเคราะห์ลักษณะทางด้านสังคมและเศรษฐกิจของผู้มาเยี่ยมเยือนจังหวัดเชียงใหม่โดยจำแนกตามรายได้ในปี พ.ศ.2546 พบว่า หากเป็นนักท่องเที่ยว นักทัศนาจร และผู้เยี่ยมเยือนชาวไทย ส่วนใหญ่จะเป็นผู้มีรายได้น้อยกว่า 10,000 บาท แต่ถ้าเป็นชาวต่างประเทศ ส่วนใหญ่จะเป็นผู้มีรายได้ตั้งแต่ 80,000 บาทขึ้นไป ดังตารางที่ 4.11 และเมื่อพิจารณาโดยจำแนกตามอาชีพในปี พ.ศ.2546 จะเห็นได้ว่า นักท่องเที่ยว และผู้เยี่ยมเยือนที่เป็นชาวไทย ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพข้าราชการหรือรัฐวิสาหกิจ ทั้งนี้อาจจะมาเยี่ยมเยือนจังหวัดเชียงใหม่ในรูปของการมาสัมมนา ส่วนนักทัศนาจรชาวไทย ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ประกอบกิจการส่วนตัว ทางด้านนักท่องเที่ยว และผู้เยี่ยมเยือนชาวต่างประเทศ ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพอื่นๆ ส่วนนักทัศนาจรชาวต่างประเทศ ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษา ดังตารางที่ 4.12

ตารางที่ 4.11 ร้อยละของผู้มาเยือนจังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามรายได้ ปี พ.ศ.2546

ระดับรายได้ (บาท)	นักท่องเที่ยว			นักทัศนาจร			ผู้เยี่ยมเยือน		
	ไทย	ต.ป.ท.	รวม	ไทย	ต.ป.ท.	รวม	ไทย	ต.ป.ท.	รวม
น้อยกว่า 10,000	32.92	6.67	20.98	31.55	7.97	27.23	32.78	6.71	21.45
10,000 – 17,499	29.55	4.55	18.17	26.96	6.33	23.18	29.27	4.60	18.55
17,500 – 19,999	13.53	3.71	9.06	7.76	4.32	7.13	12.91	3.73	8.92
20,000 – 34,999	14.93	9.97	12.67	17.10	9.03	15.62	15.16	9.94	12.89
35,000 – 49,999	4.71	16.56	10.10	6.94	16.21	8.64	4.95	16.55	9.99
50,000 – 69,999	2.76	19.67	10.45	4.50	17.81	6.94	2.95	19.62	10.19
65,000 – 79,999	0.49	11.22	5.37	2.11	9.82	3.52	0.66	11.18	5.23
ตั้งแต่ 80,000 ขึ้นไป	1.11	27.65	13.20	3.08	28.51	7.74	1.32	27.67	12.78
รวม	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2546)

ตารางที่ 4.12 ร้อยละของผู้มาเยือนจังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามอาชีพ ปี พ.ศ.2546

อาชีพ	นักท่องเที่ยว			นักทัศนาจร			ผู้เยี่ยมเยือน		
	ไทย	ต.ป.ท.	รวม	ไทย	ต.ป.ท.	รวม	ไทย	ต.ป.ท.	รวม
1. ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	23.38	15.95	20.00	20.58	15.64	19.68	23.08	15.94	19.98
2. นักศึกษา	20.59	17.03	18.97	18.51	22.01	19.15	20.36	17.18	18.98
3. ประกอบกิจการส่วนตัว	19.79	12.26	16.36	22.29	11.01	20.22	20.06	12.22	16.65
4. ตัวแทนขายสินค้า	6.16	4.88	5.58	6.11	4.65	5.84	6.16	4.87	5.60
5. แม่บ้าน	4.22	3.53	3.91	6.14	3.01	5.57	4.43	3.51	4.03
6. พนักงาน/ลูกจ้าง	22.14	20.67	21.47	20.03	20.41	20.10	21.93	20.66	21.37
7. เกษตรกร	2.15	2.13	2.14	3.22	1.96	2.99	2.26	2.13	2.20
8. อื่น ๆ	1.57	23.55	11.57	3.12	21.31	6.45	1.74	23.49	11.19
รวม	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2546)

4.2.3 พฤติกรรมการท่องเที่ยวของผู้มาเยือนชาวไทยและชาวต่างประเทศ

การวิเคราะห์พฤติกรรมในการท่องเที่ยวของผู้มาเยี่ยมเยือนจังหวัดเชียงใหม่ หากจำแนกตามวัตถุประสงค์หลักของการเดินทางในปี พ.ศ.2546 พบว่า นักท่องเที่ยว นักทัศนาจร และผู้เยี่ยมเยือน ทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศ ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการมาท่องเที่ยวและพักผ่อน รองลงมาคือ การมาทำธุรกิจ ดังตารางที่ 4.13

ตารางที่ 4.13 ร้อยละของผู้มาเยือนจังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามวัตถุประสงค์หลักของการเดินทาง ปี พ.ศ.2546

วัตถุประสงค์ของการเดินทาง	นักท่องเที่ยว			นักทัศนาจร			ผู้เยี่ยมเยือน		
	ไทย	ต.ป.ท.	รวม	ไทย	ต.ป.ท.	รวม	ไทย	ต.ป.ท.	รวม
1. ท่องเที่ยว/พักผ่อน	61.26	89.89	72.92	51.18	92.25	58.71	60.18	87.06	71.86
2. ธุรกิจ	10.14	5.10	7.85	24.36	3.84	20.60	11.67	5.06	8.80
3. ปฏิบัติราชการ	6.32	0.45	3.65	2.65	0.32	2.22	5.93	0.44	3.54
4. ประชุม/สัมมนา	9.51	1.69	5.95	4.81	1.28	4.17	9.00	1.68	5.82
5. ทัศนศึกษา	3.64	3.40	3.53	3.82	0.95	3.29	3.66	3.33	3.51
6. อื่น ๆ	9.13	2.47	6.10	13.18	1.36	11.01	9.56	2.43	6.47
รวม	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2546)

เมื่อพิจารณาโดยจำแนกตามจำนวนครั้งที่เดินทางมาจังหวัดเชียงใหม่ในรอบ 1 ปีในปี พ.ศ. 2546 พบว่า นักท่องเที่ยว นักทัศนาจร และผู้เยี่ยมเยือน ทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศ โดยส่วนใหญ่จะเดินทางมาจังหวัดเชียงใหม่ปีละ 1 ครั้ง ดังตารางที่ 4.14 และหากดูจากลักษณะของการเดินทางมาเยี่ยมเยือนในปี พ.ศ.2546 จะเห็นว่า นักท่องเที่ยว นักทัศนาจร และผู้เยี่ยมเยือน ทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศ ส่วนใหญ่จะเดินทางมาด้วยตนเอง ยกเว้นนักทัศนาจรที่เป็นชาวต่างประเทศ ส่วนใหญ่จะเดินทางมาจังหวัดเชียงใหม่โดยผ่านบริษัทนำเที่ยว อีกทั้งยังพบว่า ผู้ที่มาเยี่ยมเยือนชาวต่างประเทศที่เดินทางผ่านบริษัทนำเที่ยวมีจำนวนมากกว่าชาวไทย ดังตารางที่ 4.15

ตารางที่ 4.14 ร้อยละของผู้มาเยือนจังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามจำนวนครั้งที่เดินทางมาในรอบ 1 ปี ปี พ.ศ.2546

จำนวนครั้งของการเดินทาง	นักท่องเที่ยว			นักทัศนาจร			ผู้เยี่ยมเยือน		
	ไทย	ต.ป.ท.	รวม	ไทย	ต.ป.ท.	รวม	ไทย	ต.ป.ท.	รวม
1 ครั้ง	33.94	87.09	58.12	23.26	93.17	36.07	32.79	87.29	56.48
2 ครั้ง	25.34	6.66	16.84	18.99	3.38	16.13	24.66	6.56	16.79
3 ครั้ง	10.79	2.63	7.08	12.54	1.36	10.49	10.98	2.59	7.33
4 ครั้ง	8.03	1.49	5.05	9.10	0.70	7.56	8.14	1.47	5.24
5 ครั้ง	6.07	0.64	3.60	10.58	0.54	8.74	6.56	0.63	3.98
มากกว่า 5 ครั้ง	15.83	1.49	9.31	25.58	0.85	21.01	16.87	1.46	10.18
รวม	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2546)

ตารางที่ 4.15 ร้อยละของลักษณะของการเดินทางของผู้มาเยือนจังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ.2546

ลักษณะของการเดินทาง	นักท่องเที่ยว			นักทัศนาจร			ผู้เยี่ยมเยือน		
	ไทย	ต.ป.ท.	รวม	ไทย	ต.ป.ท.	รวม	ไทย	ต.ป.ท.	รวม
เดินทางมาเอง	91.04	61.97	77.81	61.08	28.97	55.19	87.81	60.93	76.13
ผ่านบริษัทนำเที่ยว	8.96	38.03	22.19	38.92	71.03	44.81	12.19	39.07	23.87
รวม	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2546)

จากการคำนวณ

หากพิจารณาพฤติกรรมผู้เยี่ยมเยือนจังหวัดเชียงใหม่โดยจำแนกตามสถานที่ท่องเที่ยวในปี พ.ศ.2546 พบว่า ผู้มาเยือนทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศ ส่วนใหญ่จะนิยมไปเที่ยวดอยสุเทพ รองลงมาคือ ไนท์บาซาร์ ดังตารางที่ 4.16 เมื่อดูค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันของผู้เยี่ยมเยือนโดยจำแนกตามหมวดค่าใช้จ่ายต่างๆในปี พ.ศ.2546 จะเห็นได้ว่า นักท่องเที่ยว นักทัศนาจร และผู้เยี่ยมเยือน ทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศ ส่วนใหญ่ได้ใช้จ่ายไปในหมวดสินค้าและของที่ระลึก โดยนักท่องเที่ยว และผู้เยี่ยมเยือนนั้นจะมีค่าใช้จ่ายรองลงมาในหมวดของที่พัก ส่วนนักทัศนาจรมีค่าใช้จ่ายรองลงมาในหมวดค่าบริการเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัด ดังตารางที่ 4.17

ตารางที่ 4.16 ร้อยละของผู้มาเยือน จำแนกตามสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ.2546

สถานที่ท่องเที่ยว	สัดส่วนของสถานที่ท่องเที่ยวที่ผู้มาเยือนท่องเที่ยว 10 อันดับแรก		
	ไทย	ต่างประเทศ	รวม
1. ดอยสุเทพ	51.80	50.71	51.33
2. ไนท์บาซาร์	40.09	46.54	42.90
3. ห้างสรรพสินค้า	19.42	4.34	12.86
4. ดอยอินทนนท์	15.38	11.43	13.67
5. ตลาดวโรรส	16.36	4.31	11.12
6. ปางช้าง แม่สา	12.82	29.15	19.92
7. บ่อสร้าง	9.18	12.51	10.63
8. สันกำแพง	11.60	4.22	8.39
9. ดอยปุย	6.80	2.18	4.79
10. น้ำตกแม่สา	8.36	2.05	5.62

ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2546)

ตารางที่ 4.17 ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันของผู้มาเยือนจังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามหมวด
ค่าใช้จ่ายต่างๆ พ.ศ.2546

หมวดค่าใช้จ่าย	นักท่องเที่ยว			นักท่องเที่ยว			ผู้เยี่ยมเยือน		
	ไทย	ต.ป.ท.	รวม	ไทย	ต.ป.ท.	รวม	ไทย	ต.ป.ท.	รวม
1. ค่าที่พัก	21.88	20.31	21.08	0.00	0.00	0.00	20.32	19.85	20.09
2. ค่าอาหารและเครื่องดื่ม	13.00	12.62	12.81	21.52	22.04	21.80	13.61	12.83	13.22
3. ค่าบริการเดินทางท่องเที่ยว ในจังหวัด	13.60	13.85	13.73	24.43	25.54	25.49	14.45	14.11	14.28
4. ค่าซื้อสินค้าและของที่ระลึก	32.72	33.80	33.27	33.59	38.65	36.30	32.78	33.91	33.34
5. ค่าใช้จ่ายเพื่อความบันเทิง	12.36	13.78	13.08	14.78	11.71	13.14	12.53	13.74	13.13
6. อื่น ๆ	6.44	5.64	6.03	4.68	2.06	3.27	6.31	5.56	5.94
รวม	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2546)

All rights reserved